

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Stimuleringsplan Energiebesparen	3347481		7 juni 2022

Geachte leden van de gemeenteraad,

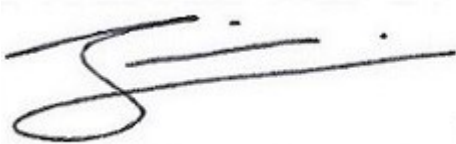
Met de stijgende welvaart neemt onze behoefte aan energie toe en daarmee ook de afhankelijkheid daarvan. Klimaatverandering en geopolitiek maken omschakelen naar duurzame bronnen maar ook het terugdringen van het energiegebruik urgent.

Het omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030 en het Uitvoeringsprogramma 2021-2025 zijn door uw raad vastgesteld. Hierin is energie besparen als eerste stap opgenomen om het energiegebruik te verminderen. Ook in de ontwerp Transitievisie Warmte, waar het college van B en W conditioneel mee heeft ingestemd, is het besparen van energie opgenomen als 'altijd goed' maatregel. Het college heeft, in haar Collegeprogramma 2022-2026 Hengelo in verbinding, bepaalt dat we een stimuleringsplan energie besparen opstellen.

Door de recente ontwikkelingen met de Russische invasie in Oekraïne is de urgentie nog groter geworden als het gaat om aardgas, zowel voor het verwarmen van gebouwen, proceswarmte als opwek van elektriciteit.

Daarom heeft het college een Bestuurlijke Opdracht gegeven om een 'Stimuleringsplan energie besparen' op te stellen. Deze Bestuurlijke Opdracht is ter informatie als bijlage met deze brief meegestuurd.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris, de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G. Schelberg

Bijlage: 1

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Bestuurlijke Opdracht stimuleringsplan energiebesparing

Inleiding

Het reduceren van CO₂-uitstoot is één van de grootste opgaven van deze tijd. Hierover zijn mondiale afspraken gemaakt in het Klimaatakkoord van Parijs, welke vertaald zijn naar een Nederlands Klimaatakkoord. Onze afhankelijkheid van energie is groot en de behoefte aan het gebruik van energie stijgt nog steeds. Klimaatverandering en geopolitiek maken omschakelen naar duurzame bronnen urgent. We willen onafhankelijk worden (bijvoorbeeld van Russisch gas). Eigen energie-opwek is nodig. Ook is het belangrijk om ons energiegebruik terug te dringen, want de energie die wij niet gebruiken hoeven we ook niet (duurzaam) op te wekken. Deze opgave is extra urgent vanwege toenemende armoede als gevolg van stijgende (energie)rekeningen. Energie besparen is één van de belangrijkste pijlers in de energietransitie; conform de trias energetica. Daarom heeft het college opdracht gegeven om een 'stimuleringsplan energiebesparing' op te stellen voor verschillende doelgroepen in de gemeente Hengelo. Gezien de beperkte eigen capaciteit zijn keuzes op inspanning noodzakelijk. Handelingsgelegenheid en ondersteuning bieden aan particuliere woningeigenaren is onbetwist belangrijk, waar (grote) bedrijven meer eigen verantwoordelijkheid dragen om afspraken na te komen.

Context

Onze Stedelijke koers 2040, Contouren duurzaamheidsvisie Hengelo nu voor de toekomst en de door de gemeente omarmde duurzame ontwikkelingsdoelen (Global goals), wijzen allemaal in de richting van focus op verduurzaming van de gemeente en dus energiebesparing.

In het Programma Nieuwe Energie Hengelo 2017-2021 is als doelstelling opgenomen om 2% energie te besparen. De looptijd van dit programma is ten einde. Of deze doelstelling in de toekomst realistisch is of lager of hoger moet is nog niet bepaald. Evenals hoe we dat willen bereiken, ook dit is nog niet gespecificeerd. Wel is duidelijk dat doelstelling en middelen hand-in-hand moeten gaan. In het Stimuleringsplan energiebesparing wordt dit nader uitgewerkt.

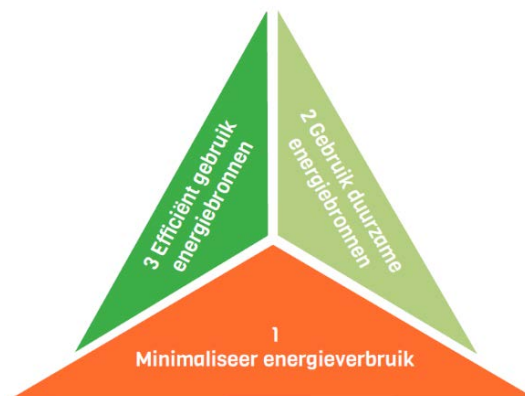
In de ontwerp Transitievisie Warmte - waar het college van B en W conditioneel mee heeft ingestemd in 2021 - is energiebesparing als 'altijd goed-aanpak' opgenomen. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat het isoleren van een gebouw een no-regret maatregel is, los van de keuze voor de alternatieve warmtebron. Het is altijd nuttig en positief voor de energierekening omdat door isolatie de energievraag vermindert.

In het door de gemeenteraad vastgestelde omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030 en het Uitvoeringsprogramma 2021-2025 is energie besparen dan ook als eerste stap in de voorkeursvolgorde opgenomen om het elektriciteitsgebruik te verminderen als onderdeel van het verduurzamen van de elektriciteitsvraag.

In 2050 zal de gebouwde omgeving volledig emissievrij moeten zijn. Op weg naar 2050 is een indicatieve opgave vastgesteld op een restemissie van 10 Mton in 2030 (emissie nu: rond de 22 Mton). Landelijk wordt er gewerkt aan een Nationaal Isolatieprogramma waarmee beoogd is om 2,5 miljoen woningen - met slechtere labels (e, f, g) - te verduurzamen. Voorzien zijn 1,5 miljoen koopwoningen, 1 miljoen huurwoningen en 120.000 utiliteitsgebouwen. Van de 1,5 miljoen koopwoningen dienen er 750.000 koopwoningen via een lokale aanpak verduurzaamd te worden.

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente heeft vanuit het Klimaatakkoord de regie gekregen op het verduurzamen van de gebouwde omgeving en adviseert en faciliteert inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Een integrale gebiedsaanpak is voorzien. Daarnaast heeft de gemeente een controlerende rol bij energie besparing in het midden- en kleinbedrijf vanuit de wet milieubeheer. Hierbij gaat het om maatregelen die zichzelf binnen 5 jaar terugverdienen, welke taak is uitbesteed aan de Omgevingsdienst Twente (ODT). Ook heeft de gemeente een verantwoordelijkheid (en voorbeeldfunctie) met betrekking tot de verduurzaming van het eigen gemeentelijk vastgoed. Er wordt op dit moment zoveel als mogelijk aangesloten bij de logische

Figuur 1 Trias energetica

momenten van onderhoud. Met de stijgende energieprijzen en verder toenemende urgentie ontstaat er een nieuw natuurlijk moment om het eigen maatschappelijk vastgoed (versneld) te verduurzamen. De precieze invulling van de rol van de gemeente vergt nadere uitwerking in het stimuleringsplan energiebesparing. Duidelijk is wel: waarvoor gekozen wordt, moet impact maken.

BESTUURLIJKE OPDRACHT

Het college heeft bij het vaststellen van het Omgevingsprogramma verzocht om een 'Stimuleringsplan energiebesparing' op te stellen voor verschillende doelgroepen in de gemeente Hengelo boven op de acties die nu al worden uitgevoerd. Deze bestuurlijke opdracht formaliseert het verzoek en geeft de ambtelijke organisatie opdracht om dit stimuleringsplan op te stellen.

Wat is een stimuleringsplan?

Het stimuleringsplan beschrijft een aanpak om energiebesparing te bevorderen. Hierin staan doelstellingen passend bij de opgave waar voor we staan (voorstel) en hoe we die doelstellingen gaan realiseren en monitoren.

Wat is energiebesparing?

Energiebesparing is het beperken van energiegebruik. Dat doen we door het nemen van maatregelen om de consumptie van elektriciteit, aardgas, warmte of andere brandstoffen te verminderen. Het kan worden bereikt door efficiënter gebruik te maken van energie, door hetzelfde te doen met minder energie en door minder gebruik te maken van diensten die energie gebruiken. Energiebesparing kan leiden tot minder belasting van het milieu, verminderde afhankelijkheid en kostenbesparing. Energiegebruikers, zoals organisaties en huishoudens, willen zo min mogelijk energie gebruiken om de energiekosten te beperken en/of economische zekerheid te bevorderen.

Doelstelling

Stel een plan op waarin is beschreven op welke wijze energiebesparing kan worden gestimuleerd bij inwoners, bedrijven en instellingen, aan de hand van onder meer voorlichting, activering, concrete maatregelen, acties en financieringsinstrumenten. Werk dit uit in concrete aanpakken naar thema en doelgroep. Leg focus op:

- 1) de verduurzaming van woningen en andere gebouwen in particulier eigendom – met hierbij bijzondere aandacht voor (energie)armoede, communicatie en advies;
- 2) maatschappelijk vastgoed (diepte-investering) en
- 3) bedrijven (bescheiden rol).

Bouw voort op de meegegeven richting tijdens de themabijeenkomst*. Maak onderscheid tussen lopende en (voorgestelde) aanvullende werkzaamheden. Richt je op concrete en zichtbare resultaten. Maak inzichtelijk welke financiële middelen en personele inzet noodzakelijk zijn voor de uitvoering van dit stimuleringsplan.

* Richting uit de themabijeenkomst op de volgende focusthema's:

Ga de volgende thema's in het stimuleringsplan gefaseerd uitwerken en uitvoeren, startend met de meest urgente onderwerpen:

- 1) Woningeigenaren. Energiearmoede uitkering bedoeld om te investeren bij particuliere eigenaren om te komen tot lagere lasten; niet om te consumeren en niet richting investeringen voor huurders van de woningcorporatie (daarvoor is de corporatie aan zet). De doelgroep moet geholpen worden. We gaan (nog) dichter bij de inwoner staan, met meer betrokkenheid. Gerichte keuzen maken met dit budget – passend bij waar de doelgroep zit en gezien vanuit een wijkgerichte aanpak. Het college is op dit moment van mening dat het Rijk aan zet is om woonlastenneutraliteit/betaalbaarheid en het juiste financieringsinstrumentarium (randvoorwaardelijk) te organiseren; ook die eigenaren die niet kredietwaardig zijn. De gemeente draagt bij om te activeren. Communicatie/campagnes op elkaar afstemmen (energie en waterbesparing, nationaal isolatieprogramma, etc). Energiebesparing stimuleren voor alle inwoners. Advisering richting eigenaren gewenst, collectieve inkoopacties beperkt tenzij efficiëntievoordeel. Dienstverlening in de lijn van 'lang zult u wonen'. Praktisch houden.
- 2) Maatschappelijk vastgoed. Het besluit van het college (voorjaar 2022) is om in te zetten op terugdringen van het gemeentelijk aardgasgebruik. Gezien de aanzienlijke energiegebruiken bij het Twentebad en het Stadhuis dienen de mogelijkheden voor aanvullende verduurzaming, lees in dit verband: reductie van het aardgasgebruik, hier (en bij ander maatschappelijk vastgoed) op korte termijn gerealiseerd te worden. Voor de langere termijn is er al een routekaart opgesteld om alle gemeentelijke gebouwen waar mogelijk te verduurzamen naar label-A. Verken ook de mogelijkheden voor versnelling warmtenet richting binnenstad. Deze BO geeft opdracht om het gemeentelijk vastgoed zo snel mogelijk op te pakken.

- 3) Bedrijven. Bedrijven zijn vooral zelf aan zet; ODT en provincie nemen actieve rol. Eventueel een plus op ODT inzake handhaven en activeren. Het is niet de bedoeling om leges als verkapte subsidie in te zetten. Wel om via (nieuwbouw)vergunningen duurzaamheidsdoelstellingen voor te schrijven. Ook is het belangrijk om duurzaamheidsbeleid integraal onderdeel te laten uitmaken van toekomstige beleid waar het gaat om de investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen. Wat we doen moet echt impact hebben, vooral ook omdat hier forse CO₂-besparing mogelijk is.

Doelgroepen

We voorzien de volgende doelgroepen waarop stimulering tot energiebesparing gewenst is: woningen, kantoren, bedrijven, sportverenigingen, onderwijs, cultuur en ander maatschappelijk vastgoed. De specifieke doelgroepen en de aanpak binnen deze doelgroepen vergt nadere uitwerking. Dit kan mogelijk via een gebiedsgerichte aanpak gebeuren. Een voorzet is in de bijlage opgenomen.

ORGANISATIE, FINANCIËN EN PLANNING

Oprachtorganisatie en participatie

Bestuurlijk opdrachtgever voor het opstellen van het Stimuleringsplan energiebesparen is de wethouder Duurzaamheid. Ambtelijk opdrachtgever is de afdelingsmanager SBO Leonie de Vries en ambtelijk opdrachtnemer is Remko Cremers van het team Stad en Regie.

Het taakveld Duurzaamheid van het team Stad en Regie stelt dit stimuleringsplan op en betreft daarbij andere taakvelden en partners uit de samenleving vanuit hun directe of indirecte betrokkenheid, zoals het sociaal domein, ruimtelijke ordening, vastgoedbedrijf, enzovoorts. Hierbij betrekken we informatie uit de samenleving, zowel opgehaald tijdens eerdere participatietrajecten als op te halen tijdens nog komende participatiemomenten. De in te zetten instrumenten dragen direct of indirect bij aan gedragsverandering en energiemaatregelen. Het stimuleringsplan is niet alleen van de gemeente. De uitvoering van dit plan kan ook door bedrijven plaatsvinden.

Financiën en personele capaciteit

De opdracht om tot een plan voor energiebesparing te komen is eind 2021 gegeven. Gezien de timing van deze opdracht is dit niet opgenomen in het jaarplan duurzaamheid 2021-2022, is er geen ambtelijke capaciteit voor geraamd en is ook in de besteding van de beschikbare middelen hier geen rekening mee gehouden. We onderscheiden twee fasen: 1) het opstellen van het stimuleringsplan en 2) het uitvoeren van het stimuleringsplan. Voor fase 1 gaan we uit van een doorlooptijd van 16 weken waarbij de inzet van meerdere afdelingen gewenst c.q. noodzakelijk is en gedekt wordt binnen de huidige capaciteit. Dit is afgestemd met de verantwoordelijke teams. We gaan uit van de volgende benodigde capaciteit (inschatting):

Capaciteitsinzet p/afdeling	Gemiddeld per week in uren	Totaal [indicatie] in uren
<i>Afdeling Stedelijk Beheer en Ontwikkeling</i>		
Team Projecten, Vastgoed en Grondbedrijf - Maatschappelijk vastgoed (incl. onderwijs, sport en cultuurgebouwen)	2	32
Team Stad en Regie - Duurzaamheid	16	256
Team Stad en Regie – Economische Zaken	1	16
<i>Afdeling M&SO</i>		
Team Sociaal Domein - Armoede	2	32
Team Maatschappij en Partnerschap - stadsdeelregie	2	32
<i>Afdeling Ruimte en Leefbaarheid</i>		
Team Vergunningen, Toezicht en Handhaving	1	16
Team Ruimtelijke Ordening	1	16
<i>Afdeling Organisatie en Services</i>		
Team Communicatie	2	32
<i>Afdeling FAC</i>		

Team Financiën		1	16
	<i>Afdeling I & IT</i>		
Team Functioneel en Informatiebeheer - geografische informatie		1	16
Team Strategie, Advies en Projecten - data		1	16
	<i>Afdeling Ondersteuning en Zorg</i>		
Team Twentebad & Hengelo Sport		0,5	8
	<i>Afdeling Facilitair</i>		
Team Advies en Control - Inkoop		0,5	8
	<i>Diversen</i>		
		1	16
Totaal		32	512

Voor de uitvoering van het stimuleringsplan (fase 2) zal bij de uitwerking van dit plan nader gespecificeerd worden welke ambtelijke capaciteit benodigd zijn voor het bereiken van de doelstellingen op verschillende onderdelen. Ook wordt nader uitgewerkt welke financiële middelen hiervoor nodig zijn.

NB. Voor de aanpak van het thema energiearmoede is vanuit het Rijk € 879.167,- beschikbaar gesteld als specifieke uitkering (SPUK), zie beschikking 20-1-2022. Deze middelen moeten mogelijk voor mei 2023 besteed zijn. Aanvullend is voor dit jaar een verdubbeling van dit bedrag aangekondigd. Deze middelen kunnen als springplank benut worden om op korte termijn te starten met een aanpak. De uitwerking van dit onderdeel zal als eerste worden opgepakt.

Planning [16 weken]

Opstellen Stimuleringsplan

Bestuurlijke opdracht:	vaststellen 7 juni 2022
Gefaseerd opstellen stimuleringsplan:	8 juni - 27 september 2022
Plan v. aanpak energiearmoede:	mei - september 2022
Besluitvorming over plan en uitvoering:	vaststellen 5 oktober 2022
Financiering uitvoering stimuleringsplan:	tijdens coalitie onderhandeling en bij besluitvorming

Uitvoeren stimuleringsplan

Uitvoering geven aan stimuleringsplan:	vanaf 2023 of zoveel eerder als mogelijk
--	--

Zie bijlage: Thema's en doelgroepen

Bijlage

Er worden al diverse onderwerpen opgepakt en acties uitgevoerd voor verschillende doelgroepen om energie te besparen. Hierop kunnen we verder bouwen op basis van de opgaven. Te denken valt aan de volgende thema's en doelgroepen.

Thema's:

Sturen op gedrag

- Motivatietechnieken inzetten (Nudging)
- Bewustwording
- Marketing

Aanpak tegen energiearmoede

- Aanpak door middel van 'inclusieve energietransitie'
- Maatschappelijke kosten/baten analyse voor ontzorgen/versus isolatiegift
- Diversifiëren van aanpakken
- Slechte kwaliteit woningen als eerste aanpakken
- Elektriciteitsgebruik verduurzamen met energiecoöperatie

Financieringsinstrumenten

- Groene hypotheek
- Green deal en vangnetprogramma met banken voor huizen met achterstallig onderhoud
- Nationaal Warmtefonds b.v. voor VvE's
- Energie bespaar hypotheek beschikbaar maken voor alle huishoudens zonder of met onvoldoende leen-ruimte
- Sociaal krediet van de stadsbank

Communicatie

- Campagnes
- Sociale media, nieuwsbrieven, advertenties
- Betrekken van de samenleving door inzetten ambassadeurs, energie-battle enz.

Doelgroepen:

Maatschappelijk vastgoed

- Gemeentelijk vastgoed inclusief verzwaren dakconstructie om het dak geschikt te maken voor zon op dak. Doelstelling is om het gemeentelijk vastgoed indien mogelijk naar label-A te brengen.
- Sportverenigingen (clubgebouwen), sporthallen, onderwijslocaties, etc.
- Overig maatschappelijk vastgoed zoals gezondheidscentra, andere verenigingen enz.
- Monitoring en sturen op gedrag

Bedrijvenaankpak

- Aanpak voor de Hengelose industrie vanuit de landelijke sturing Cluster Energie Strategieën (CES)
- Informatieplicht bij bedrijven om maatregelen die ze binnen 5 jaar kunnen terugverdienen door te voeren door middel van adviseren en indien nodig repressie
- Passende ondersteuning bij besparing van elektriciteit, aardgas en warmte door middel van proces-efficiëntie voor zover dit niet onder de informatieplicht valt
- Verplichting MKB naar energie label C vanaf 2023 samen met kleinschalige elektriciteitsopwekking met zon op dak, gevel of parkeerplaats
- Monitoring en sturen op gedrag
- Koploper programma
- Agrariërs
- Opzetten van een energieloket voor bedrijven en agrariërs

VvE's

- Energieloket voor VvE's
- Adviseren en faciliteren VvE's bij Energieadvies en procesbegeleiding
- Adviseren groen Meerjaren-onderhoudsplan, subsidies en financiering
- Collectieve aanpak

Wijken waar wordt gestart met wijkaanpakken om wijken aardgasvrij te maken

- Aanpak 'Isoleren altijd goed'

- Alternatief voor aardgas
- Aanpak huurders
- Energie Team Hengelo
- Elektriciteitsgebruik terugdring b.v. door middel van (collectieve aanpak) zonnepanelen in combinatie met b.v. opslag

Voor de wijken waar nog niet wordt gestart met een wijkaanpak

Huurwoningen

- Prestatieafspraken met Welbions over verduurzamen coöperatie bezit
- Ondersteunen bewoners huurwoningen(waaronder huurders woningen van particuliere woningeigenaren) om energiegebruik terug te dringen door middel van gedrag
- Elektriciteitsgebruik terugdring b.v. door middel van (collectieve aanpak) zonnepanelen in combinatie met b.v. opslag
- Aanpak commerciële huurwoningen

Particuliere woningen

- Aanpak 'Isoleren altijd goed'
- Energieloket doorontwikkelen op basis van evaluatie (klantreis)
- Energie Team Hengelo en adviseren door middel van woon/energiecoaches
- Ondersteunen bewoners om energiegebruik terug te dringen door middel van bewustwording(campagne)
- Collectieve aanpak voor verduurzamen woningen met dezelfde typologieën
- Elektriciteitsgebruik terugdringen door middel van (collectieve aanpak) zonnepanelen in combinatie met b.v. opslag

Nieuwbouw

- Verhogen huidige bouwnormen van BENG naar energieneutraal
- Elektriciteitsgebruik terugdringen door opwekken eigen elektriciteitsgebruik